

СУТНІСТЬ І ПРИЗНАЧЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ

У сучасних умовах концентрації фінансових ресурсів на державному рівні при постійному дефіциті коштів місцевих бюджетів роль головного балансуючого інструменту виконують міжбюджетні трансферти. З їх допомогою створюються відповідні умови, які регулюють розвиток ринкових процесів у регіоні в потрібному державі напрямі, тобто здійснюється фінансове вирівнювання. Дослідження суті міжбюджетних трансфертів зумовлена значною їх роллю у процесі регулювання економічного розвитку регіонів.

На сьогодні значно загострилися дискусії стосовно механізмів надання міжбюджетних трансфертів. Причому на перший план виходять питання зростання суб'єктивізму у міжбюджетних відносинах, зокрема ролі рішень органів влади та органів місцевого самоврядування. Такі проблеми досліджені недостатньо внаслідок складностей щодо виявлення суб'єктивного чинника, що може проявитися під час формування рішень стосовно передання додаткових коштів з державного бюджету до бюджетів іншого рівня.

Необхідність міжбюджетних трансфертів – додаткових коштів, переданих із державного бюджету до місцевих – виникає внаслідок невідповідності розподілу повноважень між органами управління до розподілу доходних джерел на їх виконання. З метою подолання недостатності власних коштів місцевих бюджетів для забезпечення повноважень застосовуються методи бюджетного регулювання. Цей механізм дозволяє оперативно реагувати на брак власних коштів і водночас не позбавляє місцеву владу ініціативи стосовно мобілізації надходжень, активізації виробничої ініціативи щодо залучення додаткових джерел надходжень.

Місцеві бюджети мають бути достатніми для виконання органами місцевого самоврядування делегованих та власних повноважень, а також для забезпечення населення соціальними послугами не нижче рівня мінімальних соціальних гарантій. На збалансування та вирівнювання фінансової спроможності місцевих бюджетів спрямовуються міжбюджетні трансферти. Згідно ст. 2 Бюджетного кодексу України, міжбюджетні трансферти - кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Види міжбюджетних трансфертів, які використовуються в Україні, передбачені статтею 96 Бюджетного кодексу, поділяються на:

- 1) базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- 2) субвенції;
- 3) реверсну дотацію (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- 4) додаткові дотації.

Функціональна спрямованість кожного виду міжбюджетних трансфертів визначається цільовим та адресним спрямуванням коштів з одного бюджету до іншого.

Отже, дослідження системи міжбюджетних трансфертів повинно здійснюватися з урахуванням того, що вона є доволі складною і характеризується тісним взаємозв'язком і взаємозумовленістю окремих її елементів. При прийнятті управлінських рішень у сфері міжбюджетних відносин необхідно враховувати всі чинники, які впливають на той чи інший результативний показник, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість, визначати потенційно можливі наслідки реалізації певних практичних кроків.